

Salver alene. Han brugte dog ogsaa nogle Sager, han købte oppe hos Materialist Jacobi i Roskilde. Jeg husker, han altid kurerede Nældefeber med Klorvand.

Tøffelmageren frelste engang Høsekræmmer Lars Mortensens Kone, der boede i Kirkegade lige op ad Kirkegaardsmuren, fortæller en anden Mand. Hun havde født, og »Patten gik til Brysterne, der blev saa spændte, at man kunde spejle sig i dem«; og hun kunde ikke nære sig i sit Hoved. Tøffelmageren bandt Krusemynter paa hendes Bryster. Saa kom der Materie og Blod ud af Vorterne, og Konen blev rask.

Tøffelmagerens Datter, Karoline, der var gift med Smed Karlsen i Svogerslev, fortsatte Fa'rens Virksomhed; hun havde arvet hans Lægebøger. Karlsens flyttede til Roskilde og boede i Graabrødrestræde, hvor hun havde stor Søgning.

Paa Kirkebakken boede ogsaa en Tid en Svensker med det straalende Navn Oskar Stjerne; Altmulig-Mand som saa mange. Ikke mindre kendt er hans Kone, den store Nikoline, et højt, bomstærkt Kvindfolk. Hun gik det meste af Aaret med ganske korte Ærmer i sin Kjole, og de svære, muskelstærke Arme bare. Naar hun var i Boserup efter Brænde, tog hun med Letthed ligesaa meget paa Ryggen, som et Mandfolk kunde slæbe paa en Trillebør. Det fortælles, at hun undertiden bankede Manden, saa man kunde høre ham vrøle langt væk. Lad det være usagt, om Stjernen har været Afpudsningen; men her var det altsaa for en Gangs Skyld Mandfolket, det gik ud over, mens det ellers var Bjergets Kvinder, der maatte døje deres drukne Mænds Brutalitet.

Ved Opgangen til Kirkebakken smutter den lunefulde Grænse mellem Sct. Jørgensbjerg og Roskilde ind bag den lille og den store Børs, Havnevej 41—45, og lægger disse Ejendomme tillige med Havnen til Roskilde. Men taler man om Sct. Jørgensbjerg, kan man hverken se bort fra »Børsen« eller Havnen, de hører mere end noget andet med til Livet paa det gamle Bjerg.

Paa Harders Maleri af Bjerget fra 1830 (Side 49) ser man midt i Billedet en lang, hvid Længe med to Skorstene. Det er den gamle Ejendom »Børsen«, Havnevej 41. Da Navnet ogsaa er knyttet til den større Ejendom, Havnevej 43 og 45, kaldes den første undertiden »Lille Børs« og den sidste »Store Børs«.

I højre Fjerdedel af Harders Billede ser man helt nede paa Strandengen et Stillads. Det er den gamle Fugleskydnings-Stang. I det meste af sin 150aarige Tilværelse har Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskab haft Tilknytning til Sct. Jørgensbjerg Sogn. I de tre første Aar blev Fugleskydningerne afholdt paa Haraldsborg Slotsbanke. 1790 flyttede man over til »Børsen« og rejste Skydestangen i Engen tæt ved Skibsbroen. I 1862 blev Residensen forlagt til Boserup Skov, hvor man blev til 1909. Den meste Tid stod Fugleskydnings-Stangen tæt ved Pavillonnen, i de sidste Aar nede ved Dampskibsbroen.

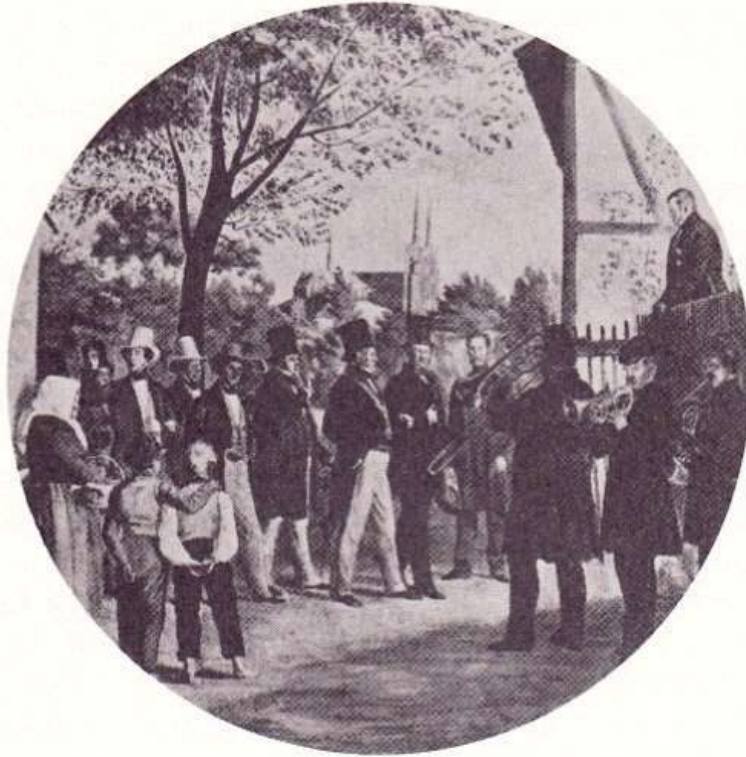
Købmand Søren Borchs Skydeskive fra 1847, der er malet af Professor Jacob Kornerup, giver et morsomt Billede af Sceneriet. De gæve Skydebrødre er efter endt Dagværk paa Vej til det gode Middagsbord, der venter inde i Salen i Lille Børs. I Spidsen for Processionen gaar Fuglekongen, Søren Borch, med hvide Benklæder og høj Hat; om Halsen bærer han Kongeværdighedens Insignier. Musikanterne trutter løs ved Indgangen til Haven, og en Hvedebrøds-kone, der dog næppe gør sig større Haab om Forretning, har taget Stude ved Hjørnet af Havnehuset.

Programmet for en Fugleskydning var forlængst fæstnet af Traditionen. Tidlig om Morgenen blev forrige Aars Fuglekonge hentet i Vogn og modtaget paa Skydepladsen med Musik og Kanonsalut. Lidt efter var man i Gang med at bombardere den jernbeslaaede Fugl med store Blyprojektiler, udskudt af svære, gammeldags Muskedonnere. Man skød fra et lille Skydehus, og Bøsserne blev ladet i et Telt ved Siden af. Endnu kan man i Jorden finde de mærkeligt formede Kugler, der for mange Aar siden er blevet sendt mod Papegøjen.

Efter en vægtig Frokost blev der igen dundret løs, mens Musiken spillede oppe i Haven, hvor de unge Roskilde-Damer promenerede. Naar Brystpladen langt om længe var skudt ned, kunde Brødrene med god Samvittighed afslutte Dagen oppe i »Børsen«. Efter Middagen fortsatte man til hen ad Morgenstunden og lod Datidens gode Vine glide ned i brede Strømme. Verden laa i et nyt og forklaret Lys, naar Skydebrødrene langt om længe begyndte paa den lidt besværlige Opstigning til Roskilde. Dagen efter en Fugleskydning mødte Vægteren

hos den strenge Byfoged og afleverede en guldtræstet Uniforms-Kasket. Den havde hans Velbaarenhed tabt paa Vejen hjem, uden at mærke det.

Efter at Fugleskydningen var flyttet ud i Skoven, blev der omtrent midt i »Den lille Børs« indrettet en Beværtning. Salen

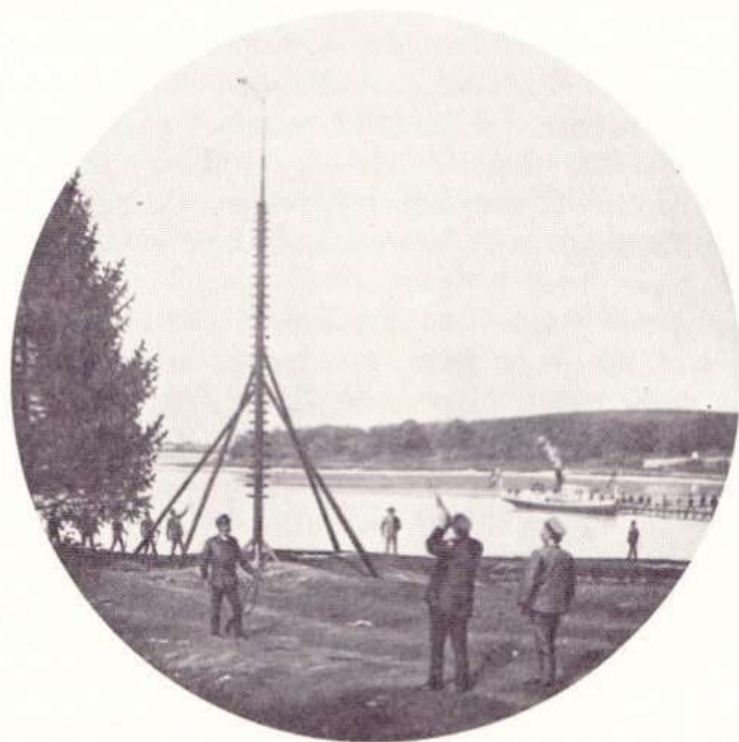

Fugleskydning ved »Børsen«. — Købmand Søren Borchs Skydeskive.

blev undertiden lejet ud til unge Mennesker, der her tog sig en Svingom, og en sjælden Gang var der ogsaa Optræden af en Tryllekunstner eller et Marionet-Teater. Indgangen var stadigvæk i Gavlen, ligesom paa Fugleskydnings-Skiven.

Agent Anders Borch paa Algade var en Tid Ejer af »Lille Børs«, men solgte den til sin Avlskarl Christen Jensen sammen med det tidligere omtalte Jordstykke ved Vestergade. I Haven paa den anden Side af Havnevej blev der nu bygget en lille Ladebygning og en Keglebane, mens der i den gamle Fugleskydnings-Sal blev indrettet en Lejlighed og Beværtnings-Lokaler. Disse sidste laa nærmest Gavlen, hvor der senere blev

Købmandsbutik. Endnu er der i Huset Spor af den gamle Sal, der har optaget de ni nordlige Fag. Man kan følge Gesimsen hele Vejen rundt, og Loftet over alle ni Fag hænger i Tagværket, saa Salen har været fri for Stolper. Christen Jensen overtog selv den nye Beværtning og lukkede den gamle i Midten af

Fugleskydning i Boserup. — Ved Broen ligger den ældste »Horns Herrede«.

Huset. Værten her, Lars Petersen, vilde imidlertid ikke uden videre sættes ud af Geschäften og byggede derfor den lille Ejendom »Alléenlyst« paa Hjørnet af Sct. Ibsvej og Tuttesti. Her aabnede han et Paulun af lignende Karakter som det forrige.

Hvis man følte Trang dertil, kunde man ved at endevende Roskilde Købstads Politiprotokoller sikkert finde adskillige artige Historier fra baade »Alléenlyst« og »Børsen«. En Tid var det nemlig et Par slemme Snasker, dog næppe værre eller bedre end Datidens ganske ukontrollerede Værtshuse.

Ved Siden af Bælleriet og Slagsmaal var der Tøsesjovet. I

vanskeligt ved at rejse sig om Morgenen for Fedme. Karlen gik jo og forkælede den med Havre. Den blev hevet op med en Talje, og naar den saa havde faaet de fire Støtter sat ned, kom der Liv i den. Dog ikke nok, den havde ofte Forstoppelse. Saa gik der Bud efter Murer-Ans. Han kom ind i Butiken og fik sin gamle Træpibe godt stoppet; hele Mundspidsen var afnavet, saa der kun var een Knop tilbage. For fuld Damp drog Ans ud i Stalden. Her tog han sit røde Lommetørklæde med de hvide Prikker frem og lagde det over Pibehovedet. Halen blev løftet i Vejret paa den Graa og Mundspidsen af Piben stukket op i Enden paa Hesten, og saa begyndte Ans gennem Tørklædet at blæse Røg ind i den. Naar han syntes, at det var nok, tog han Mundspidsen ud, tørrede den lidt i Armhulen og stak Piben i Munden igen. — Nu er den i Orden, Tøjberg, meldte han inde i Butiken og fik sig en Snaps. Og den Graa fik Luft.

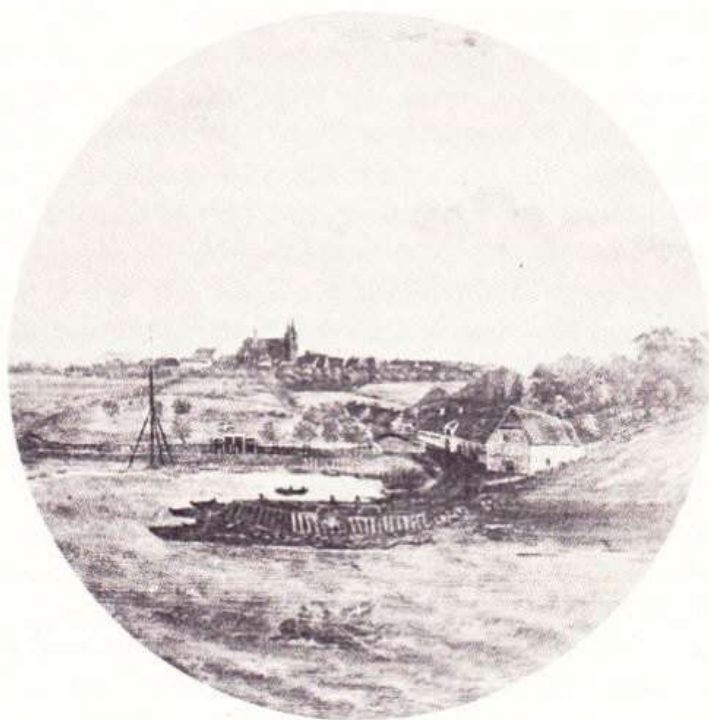
Den 12. August 1834 ankrede en svensk Slup, der stak 7 Fod, op ved Roskilde Skibbro. Det var det første synlige Resultat af det store Opmudrings-Arbejde i Fjorden. Svenskeren blev modtaget »med almindelig Jubel og Glæde«, skrev Avisen.

Sct. Jørgensbjergs Beboere har dog næppe deltaget i Jubelen. Mange af dem havde nemlig gennem lange Tider haft deres Udkomme ved de elendige Besejlingsforhold. Alle større Skibe kunde ikke gaa længere end til Frederikssund; her blev deres Last omladet i smaa Jagter eller aabne Baade og sejlet til Roskilde. Der havde i Aarne før Opmudringen været 5 Jagter og 20 aabne Baade beskæftiget paa denne Maade, og det var Folk fra Sct. Jørgensbjerg, der besørgede Sejladsen og Arbejdet. De var tildels Redere, og de ejede Halvparten i Jagterne. Det uddybede Sejlet, som Roskilde var saa henrykt for, betød derfor et stort Tab for Bjerget.

De to Skydeskiver viser Partier fra Havnen. Paa den ældste ses den gamle, yderst primitive Skibbro, i Baggrunden »Børsen« og Fugleskydnings-Stangen. Kaptajn Sveistrups Skive er malet i Anledning af Fjordens Opmudring. I Forgrunden ser man et Hjørne af den gamle Badeanstalt og en ikke videre imponerende Skude. Paa Skivens Ramme staar der foroven:

1834, Roskilde Fjords første Besejlingsaar, og forneden: Gid Handel og Søfart florere. — Fjordens Opmudring til 10 Fods Dybde strakte sig over Aarene 1833 til 36.

Hvad der tabtes for Sct. Jørgensbjerg ved de bedre Besejlingsforhold, blev senere indvundet paa anden Maade, idet

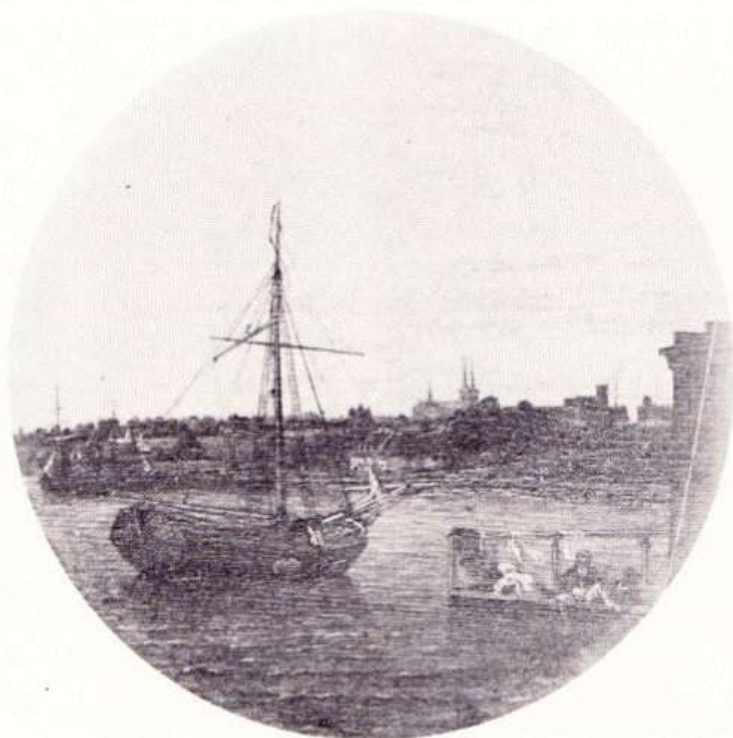
S. Fiskers Skydeskive fra 1801.

Losning og Kørsel i adskillige Aar gav god Fortjeneste til mange paa Bjerget.

Det imponerende Syn af de mange Skibe i Havnen, som Fotografiet (Side 149) viser os, kunde godt fremkalde den Tro, at Trafiken dengang var langt større end nu. Det var den imidlertid ikke. Naar der til Tider kunde ligge 4—5 Skonnerter ved Bolværkerne og maaske lige saa mange opankrede paa Reden, saa skyldtes det Sejlskibenes Afhængighed af Vind og Vejr og dernæst den langsommelige Losning, udelukkende med Haandkraft. Skibene maatte ikke alene ligge og vente paa gunstig Vind, men ogsaa paa efter Tur at komme af med deres

Last. Nu til Dags kommer Motorskibet tøffende, kan ved Hjælp af Maskinkraften hurtigt faa udlosset og straks stikke af igen. Det kan aldrig blive til et Havnebillede med Liv i!

Der kom tidligere ikke saa lidt Kul ind over Roskilde Havn, baade til Roskilde-Købmændene, Gasværket og Sct. Hans Hospi-

Sveistrups Skydeskive fra 1834.

tal. Og Tømmer var der ogsaa en Del af. Det er snart længe siden, der har ligget et Kulskib i Havnen, men til Gengæld er der nu en langt større Import af Tømmer. Endelig er der adskillige Varer som Salt, Cement og Kunstgødning, der dengang ikke kom ad Søvejen.

Det var Kullene, der tidligere gav det meget Arbejde. Henvend en halv Snes Mand fra Bjerget kunde som Kullossere tjene 6 Mark (2 Kr.) om Dagen. »Styrterne«, der som Formænd ledede Arbejdet, naaede op paa 7 Mark.

Som det før er nævnt, havde Bjergets Vognmænd al Kul-kørselen til Sct. Hans Hospital, og nu og da maatte de vel